

бази адміністрування та надання права органам місцевої влади самостійно регулювати розміри податків та зборів, а також використання бюджетних коштів. Це сприятиме формуванню нових прогресивних відносин в управлінні бюджетними ресурсами; визначенню на законодавчому рівні чітких бюджетних прав і рівня відповідальності двох рівноправних гілок влади – Уряду і місцевого самоврядування; комплексному вирішенню питань територіальних громад; збільшенню мотивацій до нарощування дохідної бази місцевих бюджетів. У разі реалізації зазначених заходів та врахування досвіду економічно розвинених країн буде досягнуто певний соціально-економічний ефект у контексті зміцнення фінансових основ діяльності органів місцевого самоврядування регіонів України, що призведе до підвищення рівня соціального захисту та добробуту громадян.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б.М. Децентралізація управління в Україні: з чого почати? [Електронний ресурс] / Б.М. Данилишин. — Режим доступу: <http://kontrakty.ua/article/82116>.
2. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання за 2014 рік [Електронний ресурс] / Ін-т бюджету та соціально-економічних досліджень. — Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/news/429/130434/>.

3. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами та доповненнями від 02.03.2014 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.

4. Войтович Т.Б. Основні проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх подолання [Електронний ресурс] / Т.Б. Войтович // Стратегічні орієнтири. — 2012. — Режим доступу: <http://libfor.com>.

5. Крупка М. І. Роль податку з доходів фізичних осіб у формуванні фінансових ресурсів України / М. І. Крупка, О. Т. Замасло // Становлення доктрини фінансової системи України : моногр. / за ред. С. І. Юрія, О. М. Десятнюк. — Тернопіль: Екон. думка, 2008. — 192 с.

6. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності : шлях до ефективної бюджетної системи / І. О. Луніна // Фінанси України. — 2010. — № 9. — С. 3-12.

7. Ярьсько Н. Ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік ... [Електронний ресурс] / Н. Ярьсько. — Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247868006&cat_id=244276429.

8. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.

А. В. Серіков

*член-кореспондент АЕН України
м. Харків*

ОЦІНКА Й УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ОСОБИСТОСТІ

Постановка проблеми. Загально визнаним є погляд на людину як носія продуктивної сили. Такий погляд сформувався ще за часів Адама Сміта (див., наприклад, [1, с. 295]). Розвиток визнання людини як джерела високопродуктивної діяльності пов'язаний з працями Теодора Шульца і Гаррі Беккера, — нобелівських лауреатів за 1979 і 1992 роки відповідно — які запропонували розглядати людину як носія так званого людського капіталу [2, 3]. Беккер довів, що людський капітал (ЛК) формується за рахунок інвестицій в людину у вигляді витрат на загальну і професійну освіту, охорону здоров'я та таке інше. Професор М. М. Крітський (м. Санкт-Петербург, 1991 рік) висунув тезу про те, що ЛК є загальною формою економічної життєдіяльності [4, с. 4]. ЛК не просто продається і купується, але й авансується, амортизує і відшкодовується як основний капітал, проявляється в різних функціональних формах, у тому числі інтелектуальних, не властивих звичайній робочій силі (наприклад, силі тварин, залучених у трудовий процес). Узагальнюючи думки економістів-класиків, можна дійти висновку, що ЛК — це попередньо накопичений за рахунок минулої праці та відтворюваний запас здатностей людини, після використання яких в господарській діяль-

ності (і створення за рахунок цього доданої економічної вартості) їхній володар отримує дохід (під доходом розуміють будь-який приплив грошових коштів або отримання цінностей, що мають грошову вартість). Запас здатностей людини до його використання в господарській діяльності доцільно називати людським потенціалом (ЛП) [5]. Незважаючи на спільні риси, ЛП на відміну від ЛК значно простіше вимірювати (оцінювати), особливо в випадках, коли це стосується рівня окремої особистості. Тому, безумовно, більш актуальним і доцільним на цьому рівні ставити питання про управління розвитком ЛП особистості. Тим паче, що на цьому «наполягають» особистості, які попри всі труднощі у житті спромоглися самостійно опанувати премудрості монетизації в Інтернеті своїх здібностей та здатностей, а потім навчають цьому (за гроші) інших людей (див., наприклад, [6]).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оцінці ЛП окремого працівника присвячено публікацію [7]. Автор цієї праці проаналізував наявні в науковій літературі погляди на специфіку людського потенціалу, уточнив поняття трудового і кадрового потенціалу організації. Крім того, він обґрунтував необхідність виділення потенціалу управління, а також системний

аналіз основних методологічних підходів до характеристики суті потенціалу управлінця. Особлива увага в роботі надається питанню формування управлінських компетенцій, які повинні стати найважливішим інструментом служби управління персоналом організації. Компетентністний підхід, поза сумнівом, є важливим для визначення чинників, що формують потенціал управлінця. Заслуговує на увагу проведений в роботі аналіз існуючих класичних методик оцінки потенціалу управлінських кадрів, заснованих на технологіях традиційного тестування. Показано основні недоліки таких технологій для оцінки управлінського потенціалу в умовах переходу до інноваційної економіки. Все відзначене, на жаль, розглядається з позиції кадрової служби організації і не передбачає можливості застосування здобутків роботи [7] окремою людиною для самооцінки свого ЛП.

Можна було б вказати ще на низку аналогічних публікацій, але, практично, майже усі вони обминають

стороною питання самооцінки та самоуправління ЛП особистості.

Мета даної роботи – відшукати можливості адекватної сучасним реаліям оцінки ЛП особистості та управління розвитком цієї цінності.

Виклад основного матеріалу. Спочатку необхідно визначитись з тими ознаками, що об'єднують або відрізняють між собою ЛП та ЛК.

Безумовно, що ЛП може розглядатися в якості відновлюваного ресурсу, який використовується по необхідності для задоволення будь-яких потреб людини і/або суспільства. Процеси накопичення та використання ЛП дозволяють розглядати його в якості певного фонду як окремої людини, так і суспільства. Якщо частка ЛП особи витрачається на користь іншої особи і/або суспільства з подальшим відшкодуванням коштів на оновлення ЛП, цей факт можна розглядати як залучення ЛП до господарської операції. Дохід від неї може бути прорахований, наприклад, за формулою [8]:

$$\begin{aligned} \text{Ціна (дохід) за використання ЛП особистості} &= \\ &= \sqrt{\frac{\text{Частка ЛП, що витрачена на створення} *}{\text{доданої споживчої вартості}}} \\ &* \sqrt{\frac{\text{Додана споживча вартість за} *}{\text{рахунок використання ЛП на} \\ \text{користь іншої особи}}} \end{aligned}$$

Як бачимо дохід від використання ЛП значною мірою залежить від доданої в процесі використання ЛП споживчої вартості на користь іншої особи. Визначення доходу за наведеною вище формулою забезпечує однакову вигоду як носію ЛП, так і споживачу результатів використання цього ЛП. Важливо, щоб споживча вартість, яка «згенерована» певною часткою ЛП, перевищувала всі витрати на її створення.

При систематичному повторенні операцій мова повинна йти про господарську діяльність, до якої залучається вже певна частка ЛК особистості. Для оцінки останнього формально можна скористатися методологіями оцінки вартості фірми (див., наприклад, [9, с. 513 – 515]). У цьому випадку вартість ЛК може оцінюватися за формулою:

Вартість (цінність) ЛК особистості = Очікувана на наступний рік величина вільних грошових потоків ($FCFE_1$ або річний дохід) від використання цього ЛК / (середньозважена вартість використання ЛК ($WACC$ або банківська процентна ставка) – темпи росту величини вільних грошових потоків (пов'язаних, наприклад, з темпом інфляції)).

Оцінка ЛК особистості за наведеною формулою залежить як від здатності людини створювати дану споживчу вартість, так і від кон'юнктури на ринках капіталу, а також динаміки інфляційних процесів. Останні два фактори є зовнішніми по відношенню до доданої споживчої вартості та її джерела – людського потенціалу особистості. Безумовно, при економічному підході ЛК висвітлює лише ті складові ЛП, які можуть безпосередньо капіталізуватися (з цього приводу див., наприклад, публікації [10, 11]). І це зрозуміло, бо капіталом в широкому сенсі можна назвати усе те, що породжує за рахунок господарської діяльності потік доходів. Але, при такому підході не знаходять відзеркалення індивідуально-особистісні здатності людини, які виявляють себе у повсякденному житті, у творчій та духовній діяльності. Надалі у розгляді будуть саме ті складові ЛП, що можуть капіталізуватися.

З точки зору окремої особистості, яка ставить за мету бути успішною та фінансово незалежною за рахунок ефективного використання власного ЛП, в подальшому аналізі доцільно зосередитися на наступних чотирьох групах складових ЛП: (1) потенціал здоров'я; (2) розумово-емоційний потенціал; (3) комунікаційний потенціал; (4) професійно-підприємницький потенціал.

До потенціалу здоров'я можна віднести наступні складові: (1) тип статури; (2) фізичну силу; (3) витривалість; (4) працездатність; (5) спритність виконання рухів; (6) точність моторики; (7) стан імунітету; (8) стан психіки та таке інше.

Розумово-емоційний потенціал може складатися із здібностей та здатностей: (1) здобувати освіту та нові знання; (2) знаходити рішення проблем на основі абстрагування і логічного мислення; (3) «генерувати»

креативне або творче вирішення неординарних завдань, що може бути зафіксовано у вигляді об'єктів інтелектуальної власності; (4) управляти своїми почуттями і поведінкою, тобто емоціями.

Комунікаційний потенціал може визначатися із здібностей та здатностей: (1) для оволодіння іноземними мовами, засобами вербальної та невербальної взаємодії між індивідами; (2) налагодження командної праці; (3) створення та розвитку соціальних зв'язків та таке інше.

Професійно-підприємницький потенціал виявляє себе в: (1) наявності компетенцій в межах певної професійної діяльності, вмінні використовувати ці компетенції; (2) здатності напрацьовувати ноу-хау; (3) підприємстві та діловій хватці; (4) вмінні брати на себе ризики та вибудовувати власний бізнес, та таке інше.

З метою висвітлення змісту оцінки ЛП окремої особистості доцільно розглянути її на конкретному прикладі. В якості такого виступатиме історія 45-річної жінки, яка є визнаною майстринею з виготовлення торгів. Свого часу вона здобула цю професію (за радянських часів) у професійно-технічному училищі, працювала на відповідних підприємствах, а останні десять років (через сімейні обставини) є приватним підприємцем і працює на дому. Певний час тому вона вирішила підвищити кваліфікацію на якихось інтернет-курсах. «Вчителі» виявилися менш кваліфікованими від «учениці». Виникла ідея самостійно організувати аналогічні курси-тренінги, але для цього знадобилося навчання сучасним технологіям просування своїх професійних знань та навичок у Інтернеті, що потребувало відповідних грошових інвестицій. Все це, безумовно, призвело до якісних і кількісних змін ЛП майстрині. Спробуємо їх оцінити. Надалі з цією метою буде використано відомий з оцінної діяльності витратний підхід, в межах якого існує так званий метод відновної вартості [12, с. 88-92].

Щоб визначити вартість відтворення об'єкту оцінки, необхідно визначити суму коштів, котрі треба інвестувати для відтворення аналога за певний термін часу. При означеному підході витрати підраховуються за нормами, які існують на момент оцінки.

Підрахуємо витрати на формування потенціалу здоров'я (ПЗ) протягом дошкільного виховання (ПЗдв), здобуття загальної освіти (ПЗзо) та професійної підготовки в училищі (ПЗпп). Ці етапи в житті особи зайняли відповідно 6, 12 і 1 рік, а середньорічні витрати на формування потенціалу здоров'я – 14, 17,5 і 16,5 тис. грн [13]. Таким чином, витрати могли скласти: на ПЗдв – 84 тис. грн, на ПЗзо – 315 тис. грн, на ПЗпп – 16,5 тис. грн і разом ПЗ – 415,5 тис. грн. Необхідно зазначити, що ПЗ згідно із другим законом термодинаміки має тенденцію до саморуйнування. Якщо припустити, що процес саморуйнування має лінійний характер, то при середній тривалості життя жінки до 76 років [14] втрата ПЗдв буде йти зі швидкістю 1,2 тис. грн/рік, ПЗзо – 5,43 тис. грн/рік і ПЗпп – 0,29 тис. грн/рік. У 45-річному означені складові набутого у молодому віці ПЗ можуть складати відповідно: ПЗдв – 37,2 тис. грн, ПЗоз – 168,39 тис. грн, ПЗпп – 8,96 тис. грн. В сумі це складає 214,55 тис. грн. Насправді ПЗ може бути значно вищим, якщо людина постійно інвестує у підтримку та розвиток свого здоров'я.

Витрати на формування розумово-емоційного потенціалу (РЕП) можна ототожнити з витратами на здобуття освіти у юні роки та на самоосвіту у зрілому (працездатному) віці. Припустимо, що на здобуття загальної освіти та фахової підготовки витрачалося у середньому 20 тис. грн на рік [15] протягом 12 років. Загальні інвестиції у РЕП склали 240 тис. грн. До цієї суми можна приєднати витрати на самоосвіту та професійний розвиток. Припустимо, що на рік з цією метою витрачалося 2 тис. грн. Підрахунки дають: $2 \cdot (45 - 19) = 52$ тис. грн. Таким чином, РЕП можна оцінити на рівні 292 тис. грн.

Найважче оцінити комунікаційний (КП) та професійно-підприємницький (ППП) потенціали особистості, бо вони формуються все її свідоме життя. Тим не менш, в межах методу відновної вартості можна припустити, що людина здобула ці потенціали внаслідок навчання за програмами професійної перепідготовки, що коштує на рівні 20-30 тис. грн (див., наприклад, пропозиції ВНЗ [16]).

Загалом ЛП майстрині на момент прийняття нею рішення про освоєння основ інтернет-підприємництва складав (як сума всіх вище зазначених інвестицій) приблизно 540 тис. грн. З урахуванням витрат на вивчення технологій онлайн-бізнесу [17] її ЛП може наблизитися до 600 тис. грн.

Необхідно визнати, що на шляху свого просування до інтернет-бізнесу майстриня йшла наосліп, хоча база для свідомої організації усіх її вчинків є достатньою. Спочатку доцільним було б скористатися, наприклад, матрицею «Здібності, здатності / Мотиви, стимули» (вона нагадує загальновідому SWOT-матрицю), яку зображено на рисунку.

Алгоритм аналізу за допомогою матриці «Здібності, здатності / Мотиви, стимули» подібний SWOT-аналізу, але основне завдання для аналізу – стати платформою для подальшого синтезу (це самостійна проблема, яка виходить за межі даної публікації і з якою можна ознайомитися, наприклад, в роботі [18]) стратегічних рішень, спрямованих на управління змінами в ЛП окремої особистості. Розроблена послідовність стратегічних дій є підґрунтям для складання дорожньої (стратегічної) карти [19], «фінансовою складовою» якої виступає мета про сформування умов для підвищення можливостей капіталізації ЛП особистості. В якості «клієнтської складової» повинні розглядатися ніші, підніші та теми майбутньої господарської діяльності особистості, в яких буде зосереджена так звана «цільова аудиторія» (ЦА), завдяки кишеням котрих буде капіталізуватися ЛП особистості. Для визначення ЦА можна використовувати такі специфічні інструменти інтернет-маркетингу, як Яндекс.Дірект [20]. В розділі «складова внутрішніх процесів» стратегічної карти [19, с. 39] необхідно ставити завдання про напрацювання нових компетенцій особистості. На ґрунті цих завдань остаточно формуються цілі «складової навчання та розвитку» (у випадку з майстринею – це навчання технологіям інтернет-маркетингу). Розробка стратегічної карти потребує підтримки у вигляді збалансованої системи показників (balanced scorecard) [21], яка фактично є бюджетом майбутніх стратегічних дій. Таким чином, можна дійти висновку,

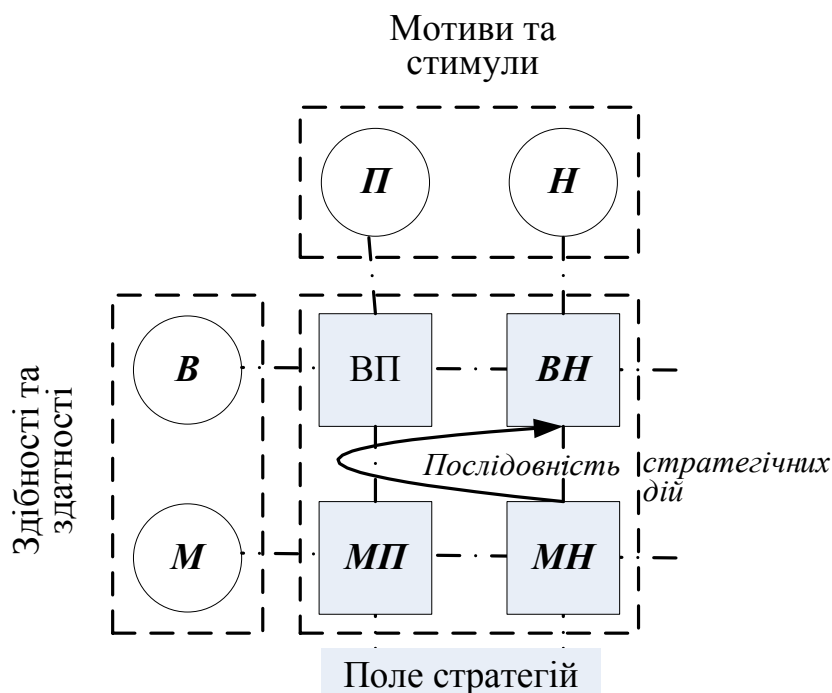

Рисунок. Матриця «Здібності, здатності / Мотиви, стимули»

Пояснення: В – високопродуктивні, М – малопродуктивні, П – позитивні, Н – негативні.

що управління змінами ЛП особистості з метою подальшої його капіталізації фактично є повноцінним управлінням, заснованим на цінності (відомим під назвою «value-based management») [22].

Висновки і перспективи подальших досліджень. В даній роботі вперше запропоновано оцінювати людський потенціал особистості за рахунок використання методу відновної вартості, що достатньо зрозуміло на інтуїтивному рівні. Для управління змінами людського потенціалу особистості з метою подальшої його капіталізації запропоновано використовувати пакет з таких відомих інструментів менеджменту як матричний аналіз, стратегічні карти та збалансована система показників. Оскільки робота має пошуковий характер по заявленій у її назві проблеми, то майже всі викладені в статті ідеї потребують подальшого практичного опрацювання.

Список використаних джерел

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов [Текст] / Адам Смит; пер. с англ. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
2. Schultz T. Investment in Human Capital [Text] / Theodore W. Schultz // The American Economic Review. – 1961. – Vol. 51, № 1. – P. 1–17.
3. Becker G.S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis [Text] / Gary S. Becker. – N.Y.: Columbia University Press for NBER, 1964. – 412 p.
4. Критский М.М. Человеческий капитал [Текст] / М.М. Критский. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1991. – 120 с.
5. Иванов О.И. Человеческий потенциал (формирование, развитие, использование): монография [Текст] / О.И. Иванов; ИПРЭ РАН, СПбГУ. – СПб.: Скифия-принт, 2013. – 336 с.
6. Ачкасова Е.В. Экспресс монетизация вашего бизнеса с нуля: образовательная программа [Текст] /

Е.В. Ачкасова; [Электронный ресурс]. – Режим доступа (на 12.11.2015 года): <https://kursbesplatno.ru/ru/u245216-elena-achkasova/>.

7. Мозгачев М.И. Основные подходы оценки человеческого потенциала управленца [Текст] / М.И. Мозгачев // Политическое управление. – 2014. – № 1(7) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.politupravlenie.pf/archiv/01/MozgachevMI.htm.

8. Серіков А.В. Оцінка вартості блага: синтезуючий підхід [Текст] / А.В. Серіков // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12(90). – С. 236–246.

9. Дамодаран А. Инвестиционная оценка. Инструменты и техника оценки любых активов [Текст] / Асват Дамодаран; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 1342 с.

10. Буланов В. Человеческий капитал как форма проявления человеческого потенциала. [Текст] / В. Буланов, Е. Катайцева // Общество и экономика. – 2011. – № 1. – С. 13–22. – Режим доступа: <http://www.ebiblioteka.ru/browse/doc/24385972>.

11. Лапшин В.А. Структурные компоненты человеческого потенциала [Текст] / В.А. Лапшин // Научный потенциал: работы молодых ученых. – 2013. – № 1. – С. 259–263.

12. Смирницький Г.Б. Оцінка бізнесу: основи, інструментарій, практика [Текст] / Г.Б. Смирницький, А.М. Чиркін. – К.: Видавництво «Арт Економі», 2013. – 312 с.

13. Прожитковий мінімум на одну особу в розрахунок на місяць у 2015 році [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/directories1/subsistence-minimum.html>.

14. Чепелевська Л.А. Середня очікувана тривалість життя як критерій медико-демографічної ситуації в Україні [Текст] / Л.А. Чепелевська, О.П. Рудницький // Вісник соціальної гігієни та організації ох-

рони здоров'я в Україні. – 2014. – № 2 (60). – С. 39-43.

15. Короткий звіт про проведення V Всеукраїнського форуму приватних навчальних закладів та II Міжнародної конференції незалежних шкіл Європи «Розмаїття в освіті – яка школа потрібна Україні?» (12 грудня 2011 р., Київ) [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.privateschools.org.ua/forum-2013/forum-2011/>.

16. Де і за скільки в Україні отримати другу вищу освіту [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://giu.com.ua/content/view/1850/48/lang.ru/>.

17. Офіційний сайт співтовариства інтернет-підприємців Genius Marketing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geniusmarketing.me/>.

18. Серіков А.В. SWOT: системний погляд [Текст] / А.В. Серіков // Вісник економічної науки України. – 2013. – № 1(23). – С. 159-164.

19. Каплан Р.С. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты [Текст] / Роберт С. Каплан, Дейвид П. Нортон; пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 512 с.

20. Царевский Ф.Л. Яндекс.Директ: Как получать прибыль, а не играть в лотерею [Текст] / Ф.Л. Царевский. – СПб.: Питер, 2015. – 224 с.

21. Внедрение сбалансированной системы показателей [Текст] / Horvath & Partners; пер. с нем. – 2-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 478 с.

22. Эшуорт Г. Менеджмент, основанный на ценности (Value-based management): Как обеспечить ценность для акционеров [Текст] / Г. Эшуорт, П. Джеймс; пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 190 с.

А. Я. Сохнич

д-р екон. наук

заслужений діяч науки і техніки України

м. Львів

В. М. Кульбака

аспірант

м. Дніпропетровськ

ІНФРАСТРУКТУРНА ПЕРЕБУДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ

Постановка проблеми. Економічну ситуацію сьогодні найкраще оцінюють відомі закордонні вчені, які особливо наголошують, що втрачені можливості українського народу лежать не в площині матеріального виробництва чи фінансових потоків, а у відповідній системі управління народним господарством. Вітчизняні економісти давно обходять цей чинник стороною, оцінюючи та досліджуючи вже тільки катастрофічні наслідки в більшості абсолютно бездарного керування країною.

Зміна системи управління економікою держави в короткі терміни є безперечно революцією, як в економічній, так і в соціальній сферах, а це вже викликає багато запитань від державної Служби безпеки. Очевидно, що співробітники Служби безпеки України недостатньо обізнані щодо економіки країни і необхідності її нагального реформування, тому такий очевидний стан справ об'єктивно стримує перехід до нової, більш прогресивної, моделі управління країною без корупції та криміналу. З цього випливає обґрунтоване судження, що довіряти висновкам вітчизняних економістів-науковців, які вимушені дотримуватися встановлених у державі безпекових законів, абсолютно не варто.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичні аспекти інфраструктурної перебудови економіки України в умовах фінансової кризи досліджували багато вчених, зокрема, В. М. Геєць (2009),

В. О. Шевчук (2009), О. І. Рогач (2009), Л. І. Федуллова (2009), О. М. Сохацька (2007) та інші [1-12].

Все ж залишається низка питань, які потребують науково-методологічного обґрунтування. У сьогоднішніх умовах не проведений економічний аналіз причин, які примушують міжнародні фінансово-кредитні організації співпрацювати з Україною та країнами, що мають найнижчий кредитний рейтинг.

Мета статті. Метою статті є аналіз та обґрунтування наукових підходів щодо інфраструктурної перебудови економіки України в умовах фінансової та соціально-політичної кризи.

Виклад основного матеріалу. Радикальні зміни в управлінні державою, які розроблені міжнародною науковою спільнотою, вже давно готові до запровадження, але це безумовно призведе до заміни старої традиційної групи політиків-бізнесменів на нових реформаторів і фізична протидія новим підходам в цьому випадку є неминучою.

Зарубіжні економічні школи глибоко вивчають феномен розвалу економік колишніх республік СРСР і особливо Росії та України, як найбільш визначальних у бувшій радянській тоталітарній економіці. Дуже важливою, в плані розуміння сучасних напрямів розвитку багатовекторної економіки України, є думка одного із найкращих економістів Європи Еріка Рейнера, який приймав активну участь в економічних реформах Норвегії, Малайзії, Китаю та Сінгапуру. Сто-